

PREVENTIVNA PLATFORMA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

V tej številki...

»Alkohol med nosečnostjo lahko na otroku pusti trajne posledice«	1
Svetovna raziskava o drogah (GDS) dosegla nov mejnik – letos več kot 165.000 izpolnenih anket !!!	4
Tobačna podjetja morajo objavljati sodno odrejene oglase, v katerih razkrivajo resnico o svojih smrtonosnih izdelkih	6
Že 6. slovenski preventivni dnevi uspešno izvedeni na Vrhniki	7
SHRANITE DATUM! 9. EUSPR konferenca v Lizboni o preventivnih tehnologijah	8

»Alkohol med nosečnostjo lahko na otroku pusti trajne posledice«

Evropsko združenje na področju spektra fetalnih alkoholnih motenj (EUFASD), ameriška Nacionalna organizacija na področju fetalnega alkoholnega sindroma (NOFAS), Evropsko združenje na področju alkoholne politike (EUROCARE) in slovenska mreža nevladnih organizacij s področja preventive »Preventivna platforma« so ob mednarodnem dnevu spektra fetalnih alkoholnih motenj (FASD) predstavile letošnjo različico akcije »PREMLAD, DA BI PIL« (»TOO YOUNG TO DRINK«), mednarodno medijsko kampanjo za dvig ozaveščenosti glede tveganj pri predporodni izpostavljenosti še nerojenih otrok alkoholu. ->

Pitje alkohola med nosečnostjo lahko nerojenemu otroku pusti škodljive posledice za celo življenje

www.tooyoungtodrink.org

Inštitut za raziskave in razvoj "Utrip"
Trubarjeva cesta 13, Grosuplje

V soboto, 9. septembra, 9. dan v 9. mesecu ob 9.09. uri dopoldan se je ob mednarodnem dnevu spektra fetalnih alkoholnih motenj (FASD) začela že četrta izdaja mednarodne kampanje za dvig ozaveščenosti glede tveganj pri predporodni izpostavljenosti še nerojenih otrok alkoholu z naslovom »Premlad, da bi pil« (»Too Young To Drink«).

Omenjene mreže in organizacije so kampanjo zasnovale z namenom, da bi med prebivalstvom (zlasti ženskami v rodni dobi in nosečnicami) dvignile zavest o tveganjih, ki jih povzroča pitje alkohola med nosečnostjo. Med največja tveganja zlasti sodi razvoj FASD (spektra fetalnih alkoholnih motenj), tj. številnih problemov, ki jih povzroča pitje alkohola v času nosečnosti. Tudi v prvih tednih nosečnosti, ko marsikatera ženska niti ne ve še, da je noseča, lahko pitje alkohola povzroči številne fizične, vedenjske in intelektualne nezmožnosti, ki otroka zaznamujejo za celo življenje.

V Združenih državah Amerike (ZDA) so študije pokazale, da je približno 1% otrok prizadet zaradi FASD. Študije v Evropi kažejo, da je takšnih otrok najmanj 2%, na nekaterih drugih območjih sveta pa celo še več, npr. v Južni Afriki. Strokovnjaki ocenjujejo, da v povprečju ena od 67 žensk, ki pije alkohol med nosečnostjo, rodi otroka s fetalnim alkoholnim sindromom (FAS) (kar je najhujša oblika FASD). To pomeni, da se vsako leto na svetu rodi približno 119.000 otrok s FAS. Kakorkoli, FASD je 100% preprečljiv, in sicer z izogibanjem pitja alkohola med nosečnostjo.

Glavni cilji kampanje »Premlad, da bi pil« (»Too Young To Drink«) so bili zlasti naslednji:

- ▶ dvig ozaveščenosti glede nevarnosti pitja alkohola med nosečnostjo med ženskami v rodni dobi in nosečnicami širom sveta;
- ▶ zagotoviti in razširiti natančne, verodostojne in na raziskavah temelječe informacije o tveganjih glede pitja alkohola med nosečnostjo;
- ▶ spodbuditi ženske, njihove družine in prijatelje ter družbo kot celoto, da podprejo in spodbujajo nosečnost brez alkohola.

Mreža partnerskih organizacij je danes sestavljena že iz več kot 80 ustanov in organizacij iz 36 držav po vsem svetu, ki skupaj na mednarodni ravni opozarjajo na problematiko FASD. V prejšnjih izvedbah (2014, 2015 in 2016) je bila kampanja zasnovana na konceptu, ki ga je pripravila Fabrica, raziskovalni center za komuniciranje v sklopu italijanskega Benettona (novorojenček v steklenici alkoholne pijače ali kozarcu koktejla). Letos smo pripravili nov koncept, ki vsebuje risbo znanega italijanskega umetnika, umetniškega direktorja in satirika Beppeja Mora.

Začenši z 9. septembrom ob 9.09. uri po lokalnem času so se ustanove, organizacije in posamezniki s svojimi nacionalnimi, regionalnimi ali lokalnimi akcijami pridružili kampanji. Pri tem so poleg letošnjega koncepta uporabljali tudi gradiva iz prejšnjih let in s tem zagotovili kontinuiteto večletne kampanje. Vsem posameznim akcijam je bilo skupno enotno mednarodno sporočilo. Fotografije in video posnetki so bili objavljeni in razširjeni prek socialnih mrež z uporabo »temoznakov« (»hashtagov«) #TYTD2017, #FASD, #FASDay, #zeroalcoholinpregnancy in #nosečnostbrezalkohola. Aktivnosti v sklopu kampanje so se nadaljevale skozi celoten mesec september, ki je uradno mesec ozaveščanja o FASD (#FASDmonth).

Kampanjo je koordinirala lokalna zdravstvena ustanova »Marca Trevigiana« iz Benečije (Italija), ki nudi svetovanje na področju socialno-marketinških strategij in vrednotenja tovrstnih kampanj, izkušnje pa so si pridobili z lastno kampanjo »Mamma Beve Bimbo Beve« (»Mama pije, otrok pije«).

Za več informacij: www.tooyoungtodrink.org in www.preventivna-platforma.si

**TOO
YOUNG**

**TO
DRINK**

Pitje alkohola med nosečnostjo lahko povzroči trajno škodo nerojenemu otroku.

Teh devet mesecev traja celo življenje. Ne pustimo, da alkohol vpliva na njihov razvoj.

www.tooyoungtodrink.org

Razpon škod nerodenemu otroku zaradi pilja med nosečnostjo se imenuje spekter fetalnih alkoholnih motenj (FASD). Alkohol lahko poškoduje otrokove možgane, srce, oči in druge organe.

Otroci s FASD imajo lahko težave pri učenju, nadzoru lastnega vedenja in skleganja prijateljstev.

FASD vpliva na vse nas, a ga je možno 100% preprečiti. Skupaj lahko preprečimo FASD!

Svetovna raziskava o drogah (GDS) dosegla nov mejnik –
letos več kot 165.000 izpolnjenih anket !!!

Številne nevladne organizacije in javne ustanove s področja drog iz Slovenije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Srbije, Črne Gore in Makedonije so letos združile moči in skupaj promovirale GDS 2018 v širši »balkanski« regiji.

Največjo raziskavo na področju drog na svetu (Global Drug Survey) smo letos ponovno opravili tudi v Sloveniji in širši regiji (na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini, Srbiji, Črni Gori in Makedoniji). V zadnjih petih letih je v svetovni raziskavi o drogah (GDS) sodelovalo prek 450.000 uporabnikov dovoljenih in prepovedanih drog. Raziskava je potekala že sedmo leto zapored, letošnja pa je bila prevedena celo v 20 jezikov. Pri raziskavi so aktivno sodelovale partnerske organizacije in ustanove iz prek 35 držav po vsem svetu. Promocijske aktivnosti so se uradno v Sloveniji in širše v omenjeni regiji začele 22. novembra 2017.

»Sicer imamo pri nas relativno dobre podatke o uporabi dovoljenih in prepovedanih drog, ki pa jih bomo s svetovno raziskavo še nadgradili in pridobili dodatne koristne informacije«, je ob tem povedal Matej Košir z Inštituta Utrip in koordinator GDS 2018 v regiji. Pri promociji sodelujejo številni svetovno priznani mediji in popularni novičarski spletni portali in mreže, trenutno pa sta medijska partnerja v širši regiji predvsem mreža nevladnih organizacij »Preventivna platforma« (www.preventivna-platforma.si) prek svojih socialnih omrežij (Facebook in Twitter) ter hrvaški Net.hr.

Raziskava se je letos osredotočala na tematike, ki so praviloma spregledane v večini tradicionalnih mednarodnih in nacionalnih raziskav s področja drog. Mreža sodelujočih strokovnjakov in organizacij pri GDS 2018 je popolnoma neodvisna pri svojem raziskovalnem delu, kar jim omogoča bolj odkrito raziskovati določena občutljiva vprašanja, ki so zlasti relevantna za številne posameznike, ki uporabljajo droge. S tem lahko pridobijo podatke, ki pristojnim ustanovam in organizacijam pomagajo pri pripravi in sprejemu takšnih politik in ukrepov, ki lahko realno vplivajo na varnejšo in predvsem zdravstveno manj škodljivo rabo drog. In to ne glede na njihov zakonski status. V raziskavo so namreč vključene prepovedane in dovoljene droge (kot sta npr. alkohol in tobak).

Raziskovalci GDS vseskozi zagotavljajo informacije o boljšem razumevanju vedenj pri uporabi drog in tveganjih, ki so jim vsakodnevno izpostavljeni uporabniki, in to zlasti tisti, ki (še) niso postali zasvojeni z njimi. Poleg tega identificirajo nove trende glede uporabe drog, preden le-te vstopijo med širšo populacijo uporabnikov. S to raziskavo uporabniki dobijo priložnost, da izrazijo svoja stališča, razkrijejo svoje osebne izkušnje z drogami ter s tem pomagajo razumeti stanje in trende na tem področju.

Sodelujoči pri GDS 2018 vidimo svojo vlogo predvsem v »preslikavanju« znanja in izkušenj več sto tisoč ljudi, ki uporabljajo droge, v verodostojne in koristne informacije o vedenju, povezanim z uporabo drog, ter zagotavljanju brezplačnih nasvetov in priporočil v smeri zmanjševanja tveganj in škode. Vse to vsako leto v spomladanskih mesecih delimo s svojimi globalnimi in nacionalnimi medijskimi partnerji ter na spletnih straneh sodelujočih nevladnih organizacij in javnih ustanov. Raziskovalci GDS so v zadnjih šestih letih objavili prek 50 znanstvenih člankov v različnih znanstvenih revijah po svetu, kar kaže na naraščajočo pomembnost in verodostojnost raziskave v svetu.

Sodelovanje v svetovni raziskavi o drogah (GDS) je bilo letos pomembnejše kot kadarkoli prej. Svet drog se je v zadnjem desetletju dramatično spremenil, po drugi strani pa je napredek v tehnologiji odprl nove možnosti glede zmanjševanja tveganj in škode zaradi uporabe drog. GDS 2018 je bila med drugim usmerjena v raziskovanje prvih izkušenj uporabnikov z nekaterimi popularnimi drogami, ter preučevanjem okoliščin, ki so povezane s tako imenovano "izgubo nedolžnosti" pri uporabi drog. Raziskovalci so preverjali informacije o sestavi drog z namenom priprave smernic in priporočil glede zmanjševanja tveganj in škode pri njihovi uporabi. Nadaljevali so z raziskovanjem prikritih kanalov za prodajo prepovedanih drog (t.i. »darknet«) ter preučevali, kako socialna omrežja spreminjajo

dostopnost in način nakupa drog. Izvedeli bomo, kje v svetu lahko dobite gram kokaina hitreje kot pico in katere droge uporabniki najverjetneje delijo s svojimi partnerji in prijatelji. GDS 2018 je preverjal stališča uporabnikov do zdravstvenih opozoril in prehranskih informacij na alkoholnih pijačah, ter iskal najboljše možne rešitve glede prenehanja rabe konoplje med uporabniki, ki si tega želijo.

»Kot vedno je bila anketa anonimna in zaupna, rezultati pa bodo s pomočjo medijskih partnerjev objavljeni maja 2018. Žal nismo imeli pogojev in zlasti finančnih sredstev, da bi raziskavo prevedli tudi v druge jezike iz regije (npr. slovenščino). Upamo, da nam bo naslednje leto uspelo tudi to«, je za konec še pojasnil Košir.

Več informacij o raziskavi je na voljo tukaj: www.globaldrugsurvey.com.

Tobačna podjetja morajo objavljati sodno odrejene oglase, v katerih razkrivajo resnico o svojih smrtonosnih izdelkih

Oglasi bodo pokazali, zakaj morajo vse države stopiti v akcijo za boj proti rabi tobaka

Od 26. novembra 2017 dalje morajo največja tobačna podjetja v ZDA objavljati oglase v ameriških tiskanih medijih in televizijskih programih, v katerih bodo Američanom predstavili resnico o smrtonosnih posledicah kajenja in pasivnega kajenja.

Zvezno sodišče je leta 2006 naložilo tobačnim podjetjem, da objavijo te »popravne izjave«, po tem ko so jih spoznali za krive kršitve civilnopravne zakonodaje in izsiljevanja ter laganja javnosti glede nevarnosti kajenja in oglaševanja otrokom. Ti oglasi bodo končno objavljeni po enajstih letih pritožb tobačnih podjetij, ki so skušala nekatere izjave omiliti in odlašati z njihovo objavo. Glede korektivnih izjav so si tobačna podjetja uspešno izborila to, da se iz njih odstrani izraz »to je resnica«, ki bi še poudaril dejstvo, da je tobačna industrija namerno zavajala javnost.

Vir: Slovenska zveza za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo (SZOTK)

Že 6. slovenski preventivni dnevi uspešno izvedeni na Vrhniki

V sklopu preventivnega meseca novembra smo 30. novembra in 1. decembra 2017 izvedli že 6. slovenske preventivne dneve, in sicer v prostorih Cankarjevega doma in Cankarjeve knjižnice na Vrhniki. Dogodek je tudi letos vključeval usmerjene izobraževalne vsebine, in sicer usposabljanje izvajalcev preventivnih programov Izštekani, Krepitev družin, EFEKT ter seminar na temo preventivnega dela v nevladnih (zlasti mladinskih) organizacijah. Dogodka se je udeležilo skupno 53 udeležencev in to kljub slabim vremenskim razmeram (sneženje). Dogodka so se udeležili pretežno predstavniki javnih ustanov (npr. osnovnih šol, centrov za socialno delo, družinski centrov, lokalnih skupnosti idr.) ter nevladnih (zlasti mladinskih) organizacij. Se vidimo ponovno prihodnjo jesen!

SHRANITE DATUM! 9. EUSPR konferenca v Lizboni o preventivnih tehnologijah

Največji evropski dogodek na temo preventive v letu 2018 – že deveta EUSPR konferenca – bo od 24. do 26. oktobra 2018 v Lizboni (Portugalska).

Več podrobnosti bo znanih v kratkem na spletni strani EUSPR (<http://euspr.org>), tema konference pa bo tokrat PREVENTIVNE TEHNOLOGIJE.

Če imate kakršnekoli ideje ali predloge glede plenarnih predstavitev ali paralelnih sekcij, se lahko čimprej neposredno obrnete na EUSPR (euspr_admin@ljmu.ac.uk). Enako velja za predloge morebitnih predkonferenčnih delavnic, ki bodo potekale v sredo, 24. oktobra 2018.

Vljudno vabljeni, da se nam jeseni pridružite v Lizboni!